

tora, konzervatora, muzealaca i projektanata. Ne dvojimo da će to, kao i do sada, biti. Svi uvjeti postoje i nadati se je da će Kaštel Vitturi i muzej u njemu postati važna točka na kulturnoj karti Dalmacije, Hrvatske i Europe.

Bilješke:

*1 Katja Marasović: Kaštel Vitturi u Kaštel-Lukšiću, Kaštelanski zbornik br. 4., Kaštela, 1994. str. 213.

*2 Isto, str. 217.

*3 O obnovi vidi:

Katja Marasović: Kaštel Vitturi - Kaštel Lukšić, Studija prostornog razvoja;

Katja Marasović: Kaštel Vitturi - Kaštel Lukšić, Idejni projekt;

Izvedbeni projekt: izradio Conex, Zagreb, odgovorni projektant Damir Čorko, dipl. ing. grad., autor arhitektonskog projekta Katja Marasović iz Mediteranskog centra za graditeljsko naslijeđe

*4 Katja Marasović: Kaštel Vitturi u Kaštel-Lukšiću, Kaštelanski zbornik br. 4., Kaštela, 1994. str. 223.

*5 O kuli Cippico vidi: Katja Marasović: Kaštel Novi i kula Cippico, Kaštelanski zbornik br. 5, Kaštela, 1996.

Primljeno 5. XI. 1997.

Summary:

The museum in Kaštel Vittura (The Vittura Citadel)

Ankica Babin

Zelimir Lazslo

During the time of danger of the Turks, at the end of 15th century, somewhere between Split and Trogir has been build 16 towers and castles. One of them is the Vittura Citadel in Kaštel Lukšić. That is the monument of very high value. With the renewal what was in progress, it was guaranteed the conservator specialty and the purity of the procedure which only the inadequate purpose and later carelessness can injury.

Museum has to involve the value of the object into its "permanent exhibition". Towards that suggestion what was made by all together the conservators, projectors, curators, it is not questioned the location of the permanent exhibition at the second floor. On that floor there are saved the original parts of the stone furniture. The room would not be split with the tall boarding and the china cabinet which has to be unnoticeable. The only things that have to be noticeable are low tile stove and the windows. Similar to this, the tops of the tower which are on every corner, can be connected to the museum presentation of the way of defense from Kaštels. But the museum is not only the permanent exhibition so the need is also to provide the environment for the curators and other workers. The space for the working rooms can be provided on first floor.

The depots are the problems. Old objects are not the luckiest solutions for the depots, but the suggestion is to be in the same building. So the solution is to place it on the ground-floor. The other intentions for the rooms in the castle are not decided yet. That would be made after the decision about the assignment of the rooms in castle and the plan of the purchase of necessary equipment for the castles. All of that requires comradeship of the investors, conservators, curators and the projectionists. Then is to be expected that the Vittura citadel becomes the important point on the cultural map of Dalmatia.

150 GODINA NARODNOGA MUZEJA U ZAGREBU

Višnja Zgaga

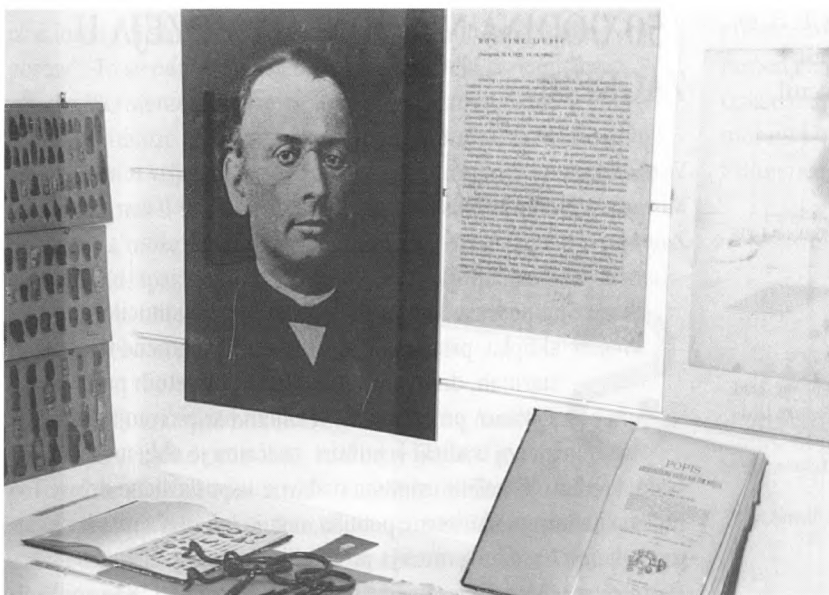
Muzejski dokumentacijski centar

Zagreb

Sto pedeset godina djelovanja javne institucije koja skuplja, proučava i izlaže "sviuh uspomene vrijednih starinah, duševnih i materialnih umjetnih proizvoda s jasnim programatskim ciljem osvježavanja nacije o njoj tradiciji i kulturi značajna je obljetnica za svaku sredinu. U našim uvjetima nedavno uspostavljene države i nužnog definiranja kulturne politike, ona je još značajnija jer je utemeljenju Narodnog muzeja prethodila i odluka Hrvatsko-slavonskog sabora donesena dvanaest godina ranije (1834.god), znakovita je po izricanju jasnog cilja ovakove institucije: **cultur-am nationalem pro scopo habens**. Narodni muzej je dakle shvaćen kao ustanova koja ima mogućnost graditi i promovirati nacionalni identitet, u duhu romantičarsko-prosvjetiteljskih ideja

Vučedolska kultura - detalj postava Arheološkog muzeja

Šime Ljubić, jedan od ravnatelja Narodnog muzeja (iz postava Arheološkog muzeja)

novouspostavljenih nacija srednje Europe početkom 19. stoljeća, isto kao što će se to dogoditi u Skandinavskim ili Baltičkim zemljama. Razmatrajući ovaj fenomen nužno je podsjetiti da govorimo o osnivanju onih muzeja koji su utemeljeni građanskom inicijativom (koji je u Hrvatskoj poznat kao Ilirski preporod) najčešće realiziranom putem različitih udruga i društava.

Od kompleksnog muzeja devetnaestog stoljeća do tri specijalna na kraju dvadesetog stoljeća, Arheološkog muzeja, Hrvatskog povijesnog i Hrvatskog prirodoslovnog mogu se pratiti različiti elementi svih onih silnica koje uvjetuju nastanak i razvoj kuća Muza; evoluciju brojnih znanstvenih disciplina kojima je muzej oslonac, utočište ili tek prolazna stanica; društvenu potrebu za autorefleksijom i introspekcijom; političku volju da se pomaže i surađuje, marginalizira ili intervenira.

Činjenica da se radi o tri različita muzeja bila je očito presudnija u koncipiranju programa obilježavanja zajedničkih početaka, stopedesetogodišnjice utemeljenja Narodnog muzeja u Zagrebu, od onih elemenata koji bi ih mogli povezivati. Organizirane su svečana akademija i simpozij u zgradi Narodnoga doma u kojoj se bilježe počeci rada Narodnoga muzeja, otvorenjem izložbe 10. rujna 1846. godine, što je važna kulturološka činjenica. Simpozij je tematski obuhvatio povijest i povijesne ličnosti koji su bili presudni za nastanak Narodnoga muzeja kao i za nastanak i profilaciju muzeja sljednika, ali i čitav niz drugih pitanja, tema i problema vezanih uz muzejsku struku: znanstvena i edukativna djelatnost muzeja, muzejski informacijski sustav, zaštita muzejske građe i dr. S takvom se koncepcijom na neki način i ponovio simpozij održan iste godine u svibnju mjesecu u Klanjcu, pod gotovo identičnim naslovom "Muzeji u Hrvatskoj danas i sutra" gdje je ovaj održan u ilirskoj dvorani obradio i temu "Jučer".

Obljetničkoj je proslavi svaki muzej pristupio individualno, koristeći se medijem izložbe i kataloga u obradi teme iz vlastite povijesti. Budući da se radi o muzejima koji nemaju stalni postav svaki muzej je obljetnicu shvatio kao mogućnost izlaganja najznačajnije građe. Tako su u konačnici realizirane tri različite

izložbe i tri edicije različitog opsega i sadržaja.

Arheološki muzej u Zagrebu, kao jedan od sljednika Narodnog muzeja koji posjeduje i najvećio dio arhive toga muzeja, vrlo je temeljito obradio ne samo historijat ustanove, već je izložbom u povodu prikazao izbor najznačajnije i najvrednije muzejske građe. U dvojezičnom katalogu-monografiji "Muzeopis" cjelovito je obrađena povijest Arheološkog muzeja, sa sažetim biografijama svih njegovih ravnatelja uz kraći opis nastanka i razvoja svake pojedinačne zbirke prezentirane najznačajnijim predmetima.

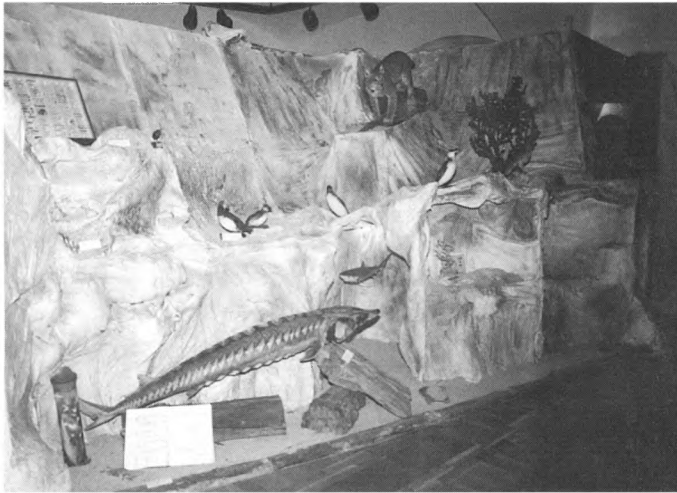
Ivan Mirnik, autor historijske dionice svoje je istraživanje temeljio na publiciranim povijesnim izvorima ali i na 150 godina staroj arhivi. Ta je građa obrađena i prezentirana, (nažalost uz izostanak bibliografije), uz suvereno vladanje povijesnim činjenicama, poznavanje različitih povijesnih izvora, kao i smislom za živo interpretiranje i poentiranje građe,

stvarajući priču začinjenu nepoznatim događajima, zakulisnim igrama i spletkama.

Komponirajući svoj prikaz kao pregled fizičkih, prostornih uvjeta u kojima je radio Narodni muzej a od 1939. Arheološki muzej, od Markovog do Zrinskoga trga prati se vrlo težak put razvoja i afirmacije jednog složenog muzejskog organizma. Bitka za prostor je i

Dio izložbenog postava Hrvatskog povijesnog muzeja

Detalj s izložbe Prirodoslovnoga muzeja postavljene u povodu 150. obljetnice

bitka za rad i djelatnost ustanove. Borba je to mnogih pritajenih i nevidljivih interesa kao i angažmana mnogih ljudi. Organizirati i projektirati dobar i funkcionalan prostor muzeja problem je s kojim se svakodnevno susreću svi oni koji rade razne adaptacije i rekonstrukcije muzejskih zgrada. U tom smislu vrlo su suvremene opaske Josipa Brunšmida iz 1903. godine u kojima govori o funkcionalnoj organizaciji muzejskog prostora. U tekstu je razrađena i valorizirana uloga muzeja u zaštiti spomeničke baštine putem mreže muzejskih povjerenika, od Šime Ljubića do Brunšmida. Citiranjem različitih odluka i dokumenata pokazalo se koliko je važna politika države u zaštiti kulturne baštine, kao i uloga Arheološkog muzeja, odnosno koliko je ta mreža pomogla u povećavanju muzejskih zbirki. Nizanjem lokaliteta na kojima je muzej vršio istraživanja kao i donošenjem povijesti nastanka časopisa *Viestnik Hrvatskoga arheološkoga društva* obrađen je segment istraživačke i znanstvene misije muzeja.

Tekstu su pridruženi tekstovi Šime Ljubića, *Narodni zemaljski muzej u Zagrebu* iz 1870. g i Ljudevita Vukotinića, *Kratka historija Narodnog hrvatskog muzeja* (odnosno odgovor Šimi Ljubiću na neke netočnosti i proizvoljne konstatacije) kojima se detaljno rasvjetljavaju prilike i sam tijek nastanka i rada Narodnog muzeja: druga dva priloga Ivana Bojničića iz 1882. godine (u prijevodu I. Mirnika) te Mirka Šepera iz 1945. važan su izvor za povijest Arheološkog muzeja. Slijede prikazi osam različitih muzejskih zbirki kao i kataloška obrada izložene građe što su realizirali stručnjaci muzeja.

Scenarij izložbe sintetizirao je tri nivoa prezentacije: reprezentativnu muzejsku građu kojom se Arheološki muzej predstavio međunarodnoj javnosti 1991. i 1993. godine, izbor arhivskog materijala koji dokumentira povijesnu komponentu ustanove, unutar koje su obrađeni i zaslužni pojedinci, te dosada neizlagani materijal mezopotamske i pretkolumbovske građe, kao i neka bibliofilska izdanja iz fundusa značajne specijalne knjižnice Arheološkog muzeja. U vrlo rafiniranom likovnom postavu vidjeli smo izuzetno bogatu i zanimljivu izložbu, bogatu po građi, a zanimljivu po povijesnoj i kulturnoj dimenziji načina

predstavljanja ustanove.

Hrvatski povijesni muzej predstavio se lijepim i bogato ilustriranim dvojezičnim katalogom i izložbom koje potpisuje Maja Škiljan koja je i autorica stručno-znanstvene sinteze o Narodnome muzeju. U nedostatku literature o povijesti naših značajnih muzejskih institucija, ovaj je rad pregledna sinteza o Narodnom muzeju i današnjem Hrvatskom povijesnom muzeju, ilustriran rijetko publiciranim dokumentarnim materijalom iz hrvatske muzeološke povijesti. Visoka profesionalna razina obrade i prezentacije izabranih predmeta, dvadesetak iz svake od šesnaest zbirki potvrda je orijentacije muzeja koji je dio baštine koju čuva, do sada publicirao u dvadesetsedam kataloga. Kao svojevrsna nadopuna osobnoj karti Hrvatskog povijesnog muzeja katalog sadrži i popis izdanja Hrvatskog povijesnog muzeja od 1958. do 1996. godine i korisno kazalo osobnih imena i zemljopisnih pojmova. Obljetnička izložba sastojala se od, uvjetno rečeno, dva dijela. Simulacija ambijenta izložbenog postava Narodnog muzeja iz 19. stoljeća, smještene u svečanoj dvorani Rauchove palače građena je na muzejskim predmetima pristiglim u muzej do 1950. godine, uspjela je izborom vitrina i načinom prezentacije predmeta postići cilj. Drugi dio, smješten u pet prostorija postav je najvrjednijih predmeta iz pojedinih zbirki tako da se, nakon dužeg vremena moglo upoznati i podsjetiti na različitost i vrijednost muzejske građe koju Hrvatski povijesni muzej posjeduje. U prezentaciji građe, nažalost, nije uvijek uspostavljena uspješna veza između pojedinih predmeta.

“Natura + Cultura” muzejski prirodoslovni predmet - pokretno kulturno dobro, bio je naslov izložbe i kataloga trećeg slijednika Narodnoga muzeja, Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja.

U iznimno skučenom prostoru (hodniku i dvije prostorije) realizirana je izložba čija je koncepcija bila najbliža promišljanju obljetnice muzeja. U jednom dijelu progovorilo se o povijesti Narodnoga muzeja, izloživši dokumente, arhivski materijal i slike koji su mozaično prikazali zaslužne pojedince za otvaranje muzeja, prve čuvare i skupljače, koji su bili i prirodoslovci, te neke raritetne i najstarije knjige i časopise. Drugi je dio izborom najstarijih predmeta prispjelih u muzej kao i izravnom vezu između skupljača, kustosa i znanstvenika i njegove zbirke muzeološkim sredstvima prikazao povijest muzeja. Redaju se tako mineraloška i geološka zbirka bivšeg ravnatelja Arheološkoga muzeja u Splitu Frane Lanze; donacija fosila prof. Kiseljaka poklonjena muzeju 1866. godine.; paleomalakološka zbirka Brusine; Pilarova paleontološka zbirka; Sabljareve rude i školjke; zbirka kukaca Josipa Schlossera i kukaca P. Novaka; entomološka zbirka Korlević, Langhoffer, Igalfy, Lorkovića i mnogih, mnogih drugih. Izloženoj muzejskoj građi nije oduzet šarm autentičnosti, odnosno nije zaobiđena povijesno kulturna komponenta prirodoslovnog djelovanja. Tako imamo prilike vidjeti originalnu kutiju za čuvanje kukaca iz 1866. godine, izvadak iz lista Hrvatsko-slavonskog Gospodarskog društva sa Sabljarevim pozivom i uputama za prikupljanje puževa iz 1865. godine kao i bistu Spiridona Brusine. Takvom kompozicijom izložbe željela se naglasiti osnovna teza projekta, elaborirana u predgovoru i pogovoru autora Josipa

Balabanića, prema kojoj upravo kultura i kulturno djelovanje leži u osnovi shvaćanja vrijednosti i značenja prirode. I na kraju treba posebno istaći likovni postav izložbe, kojeg potpisuje Nedjeljko Mikac, Grubimiks Labyrinth, kao prodor suvremene i svježije likovnosti u muzejsku prezentaciju.

Summary:

150 YEARS OF NATIONAL MUSEUM IN ZAGREB

Višnja Zgaga

The decision of Croatian - slavonian parliament that was presented 1834 and which was formulated as culturam nationalem pro scopo habens, was the base for the foundation of National museum in Zagreb. National museum was understood as the institution that has the possibility to build and promote the national identity of Romanticism-Enlightenment ideas of newly risen nations of the middle Europe at the beginning of 19th century.

The beginning of work of National museum was chronicled with the opening of the exhibition on 10th of September 1846. All of the Zagreb museums, followers of National museum, Archeological, Croatian History museum, and Croatian Natural History museum, were involved into the celebration of 150 anniversary of National museum. Archeological museum in Zagreb has elaborated the history of institution and prepared the exhibition where was shown the most valuable museum materials and objects. There was also the catalog-mono-graph about the history of Archeological museum.

Croatian history museum has introduced itself with nice and rich illustrated bilingual catalog of the author Maja Škiljan where was the elaboration and presentation of the materials and objects on very high professional level.

The catalog was illustrated with rarely published documents from the museological history of Croatia.

"Natura-Cultura museum natural history object - agilely cultural goods", was the name of the exhibition of Croatian Natural History museum. The exhibition was divided into two parts. First part has had the archival material, photographs of the first collectors - natural historians, some rarity books and magazines. The other part was the choice of the oldest objects; mineralogical, geological, paleontological collections, donations of the fossils, paleomalacological collection, the collection of insects, etc.

The other part of the exhibition has shown the direct connection between curators and scientists and the place and status where the natural heritage is situated in the culture.

BERLIN: POVIJESNI MUZEJ I ŽIDOVSKI MUZEJ PRIMJER ARHITEKTURE ZA TEŠKU VEZU

Laura Safred
Likovna kritičarka
Trst

Berlinska kulturna scena još od 1989. godine prolazi kroz velike muzeografske manevre. Prerazmještaj stalnih zbirki i preustrojavanja sjedišta muzeja zaokuplja gradsku vladu i izaziva gorljive rasprave što se prepliće s dinamičnom umjetničkom aktivnošću, koja se odvija u staroj četvrti Mitte u središtu grada, koja je vrlo brzo postala omiljenim sjedištem galerija, udruženja i

Dio unutrašnjosti Židovskog muzeja u Berlinu

improviziranih estetskih zahvata. U kulturnom forumu Tiergartena zbirka antičke umjetnosti dobit će novu zgradu nasuprot Neue Nationalgalerie Miesa van der Rohea, te će tako napustiti svoje sjedište u Dahlemu, muzejskom stožeru sagrađenom šezdesetih godina, koji će odsad udovoljavati etnografske zbirke i